

ag/630.

Győr-Sopron megyei Tanács VB.
Egyházügyi Előadójtól.

Szigoruan titkos!
Készült: 35 példányban.
. 78 . pld.

1) Pol. tartalma alapján, főleg adminisztratív
irozba "

J E L E N T É S

Győr- Sopron megye egyházpolitikai helyzetéről.

Győr-Sopron megye a felszabadulás előtt mezőgazdasági jellegű megye volt. A földbirtokosok mellett - úgy gazdasági, mint politikai tekintetben - kiemelkedő szerepet játszott a papság. Az iskolák 90%-a az egyházak kezében volt. A megye területén több szerzetesrend működött. Ilyen körülmények között a lakosság nagyrésze erős vallási és klerikális befolyás alatt állott.

A felszabadulás óta a földosztás, az iparosítás, valamint a dolgozó emberek politikai és kulturális felemelkedése következtében teljesen megváltozott a megye arculata. A lakosság körében nagymértékben csökkent a klerikális befolyás és jelentősen lazult a vallási kötöttség is. E tekintetben különösen jelentőséggel bír a mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezése, amely érezhetően gyengítette az egyházak pozícióit úgy politikai, mint gazdasági és vallási tekintetben.

Az egyházak adatai.

1./ A megye területén 276 rk. 15 református 29 evangélikus, 1 zsidó, 1 adventista, 1 baptista: összesen 322 pap működik. A győri papnevelő intézetnek 12 tanára és 70 növendéke van. Győrben és Pannonhalmán 2 egyházi középiskola működik kb. 500 tanulóval. Mindkét iskolának van kollégiuma. A tanári kar tagjai bencés szerzetesek. Pannonhalmán működik egy tanárképző főiskola, valamint egy papi szociális otthon, Pannonhalma, mint szerzetes központ / közel 1000 fős létszámával / országos viszonylatban is különös figyelmet érdemel.

Ez a sok egyházi intézmény és a nagyszámu papság még ma is komoly visszahuzó erőt jelent amegyében.

2./ A papok életmódja, valamint az egyházi épületek nagyszámu felújítása alapján megállapítható, hogy az egyházak a megye területén jó anyagi körülmények között vannak. Különösen áll ez a katolikus egyházra.

A katolikus egyház kimutatott költségvetése az 1959. évben 2,5 millió Forint volt. A győri rk. plébániák több mint 800.000 Ft-os költséggel akarnak renováltatni. A református

egyház Győr-Szabadhegyen két hét alatt 150.000 Ft-ot tudott összegyűjteni a templom céljaira. A soproni járás néhány tsz-ében munkaegységként 30-40, sőt 70 filléres összeget is felajánlottak a plébánosnak. A fentiek mellett szaporodnak az olyan jelenségek is - főleg a munkáslakta területeken, de a községekben is - hogy többen egyáltalán nem, vagy csak az egyház erőszakoskodása következtében fizetnek egyházi adót. /Több pénzbeszedő szentelenül viselkedik és addig jár a hívók nyakára, amíg nem fizetnek./

A papok a legtöbb helyen adóbeszedőket alkalmaznak, akik a befolyt összegből részesedést kapnak. Ezek az egyének a legtöbb esetben ellenséges érületűek. Az egyházi adó beszedését Győr város területén egy Katolikus Autonómia, Sopron területén pedig egy Katolikus Konvent nevű intézmény végzi. Ezek vezetői és alkalmazottai nagyrészt civilek és reakciósök. A befolyt összegből a püspökség a szeminárium és a városi plébániák részesülnek. Tudomásunk van arról, hogy ezek az "intézmények" segély címén volt katonatiszteket, deklasszált elemeket is támogatnak.

leleplezni

A papság anyagi helyzetének és a lakossággal való kapcsolatának javítása érdekében változatos módszereket alkalmaz. Többen sorkosztoláson vesznek részt. Van olyan pap is, aki rádió, televízió stb. javítással, fényképezéssel foglalkozik. Nagyon "precíz" munkát végez. Többen foglalkoznak méhészettel. A megye területén igen elterjedt, hogy az egyes templomokban a szentek szobrai és képei köré köszönő szöveggel táblákat helyeznek el. Pl. "XY szent köszönöm, hogy segítettél elintézni a nyugdíj ügyemet", vagy "Köszönöm, hogy segítettél abban, hogy lakást kaptam", az ilyen szentek perselyei a legjövődomezőbbek.

3./ Annak ellenére, hogy a papi békemozgalom a megye területén elég széles, a politikailag fontos plébániákat /melyek a legjövődomezőbbek is/, még nem foglalták el a legmegbízhatóbb békepapok. Pl. Győr és Sopron. Nem

A köztük lévő kicsinyes intrikák és érzelgősségek azonban gyakran zavarják ezt az együttműködést és munkájuk eredményességét is. Az egyházkormányzást azért még nem tudták szilárdan a kezükbe venni.

A békepapok többsége a politikai lojalitás mellett - sokszor azt felhasználva - széleskörű hitéleti tevékenységet végez. A lakosság anyagi zsarolásától az illegális hitoktatásig minden megtalálható náluk. Pl. Bayer Károly Gorkijvárosi lelkész békepap, politikai kérdésekben nyíltan állást foglal mellettünk. Apja vagongyári munkás volt. Bátyja vagongyári mérnök, Nevezett a munkás lelkipásztorkodásra specializálta magát. Illegális hitoktatást végez. A múlt évben a templomban úgy megpofozott egy tanulót, hogy 3 napig nem hallott. Gazdaasszonya és kántorja apáca. / az ilyeneket felelősségrevonni sokkal nehezebb, mint a politikailag is reakciósat. /

2./ A reakciós papok többsége a nyilvános politikai élettől visszavonult. Még a nagy átszervezés idején sem lehetett részükről jelentősebb ellenállást tapasztalni.

Szoros kapcsolatot tartanak a reakciós egyénekkel. A hitélet fokozása és tömegkapcsolatuk erősítése érdekében jól felhasználják a megye területén lakó, főleg polgári vonalon dolgozó, volt szerzeteseket és apácákat. Burkolt formában, de még ma is fenyegetik a lojális papokat.

Papp Kálmán püspök teljesen reakciós beállítottságu egyén. Jelentősebb tevékenységet idős kora és egészségi állapota következtében nem képes kifejteni. A papság 90 %-a kisebb-nagyobb mértékben támogatja. Az utóbbi időben hajlandóságot mutat a megyei vezetőkkel való együttműködésre, annak kiépítésére. Igen befolyásolható ember. Ezt a jövőben fokozottabban ki kell használni.

3./ Pannonhalma nemcsak megyei, hanem országos, sőt bizonyos tekintetben nemzetközi szempontból is jelentős szerepet játszik. Sokan úgy beszélnek róla, mint magyarországi Vatikánról. Nagyszámu reakciós szerzetes és apáca tar-

*napi alleg
41 sor*

tőzkodik a kolostorban. /Pl. 31 jezsuita, köztük Páter Zsiros, a Sziv Ujság volt főszerkesztője, Endrédi Vendel, a volt zirci rendfőnök stb./ A szerzetesek továbbra is megtartották széleskörű reakciós kapcsolataikat. Igen jelentős tényező számukra az egyházi középiskola tanulóival, valamint a nagyszámu bel és külföldi látogatóval való érintkezés. 1959-ben 15.000-en irták be nevüket a kolostor vendégekönyvébe /köztük sok külföldi./

Pannonhalma fontos szerepet tölt be az ország papjainak továbbképzésében is. Az ország egész területéről járnak ide lelkigyakorlatra. Ebben az évben a püspökök közül Shvoy, Dudás, Kisberk, Hamvas, Klempa, Kovács Sándor volt Pannonhalmán lelkigyakorlaton papjaival együtt. A lelkigyakorlatokat a legreakciósabb egyének tartják /Pl. Halász Pius jezsuita, Rajz Mihály Pétery segédpüspöke, stb./

A kolostorban két csoportosulás alakult ki. Legányi Norbert főapát egy középkori szerzetes életmódot akar kialakítani. Kemény fegyelmet követel. Politikamentességre törekszik, de bizonyos lojalitást mutat az állammal szemben. A másik csoportosulás Monsberger Ulrich perjel körül alakult ki. Ezek képviselik a tömény reakciót. A rendi életben viszont szabadabb légkört követelnek. A főapátot lojalitása miatt támadják. A két csoport között komoly harc folyik.

Annak ellenére, hogy a Pannonhalmi egyházmegye megszűnt, a Főapát továbbra is ellenőrzést és irányítást gyakorol a volt plébániái felett.

A fenti körülmények azt mutatják, hogy a Pannonhalmával a jövőben sokkal alaposabban és rendszeresen kell foglalkozni.

- 4./ A protestáns papok szerepe a megyében lényegesen kisebb, mint a katolikusoké. Számszerűleg kevesen vannak. Nagy többségük nős, családos. Politikai tekintetben kevesebb probléma van velük, mint a katolikusokkal. A hitélet területén azonban ezek is sok nehézséget okoznak. Pl. Dr. Madarász Zoltán református esperes a gyűléseken nagy hangon

maguk is templomba járnak. Pl. a várbalogi tanácselnök lánya társadalmi munkában rendszeresen résztvett a templom építésénél.

J A V A S L A T O K.

- 1./ A megyei és járási szervek a jövőben fokozottabb segítséget adjanak a helyi szerveknek a helyes egyházpolitikai munka kialakításához és végzéséhez. Az Egyházügyi Hivatal pedig tegye intenzívebbé a kapcsolatot a megyei és járási szervekkel, adjon az eddiginél fokozottabb segítséget a jelentősebb feladatok megoldásához.
- 2./ A papi békemozgalommal való együttműködés további javítása mellett arra kell törekedni, hogy a püspökkel is politikai együttműködés jöjjön létre.
- 3./ **Az eddiginél sokkal fokozottabb gondot kell fordítani Pannonhalmára. Arra kell törekedni, hogy csökkentsük kapcsolataikat, az idegenforgalmat teljesen kivegyük a kezükből, és a belső ellentéteik elmélyítésén, valamint anyagi forrásaik fokozatos befagyasztásán keresztül csökkentsük a kolostor egyházpolitikai szerepét.**
- 4./ A győri és soproni autonómiákat, mint reakciós intézményeket meg kell szüntetni. Ezt az Egyházügyi Hivatal a püspökkel való tárgyalás és megegyezés útján biztosítsa.
- 5./ A teológia rektorát le kell váltatni és helyébe Rákosi Eleket, a papi békemozgalom elnökét kell kineveztetni. El kell távolítani a tanári karból Dr. Németh Pál és Dr. Hegyi László tanárokat. Helyüket nem kell betölteni, hogy csökkenjen a tanári kar létszáma.
- 6./ Győrből és Sopronból a jelentősebb plébániákról el kell távolítani a reakciós papokat és helyükbe a legmegbízhatóbb lojális papokat kell állítani.

Budapest, 1960. szeptember hó 13.

Dömötör József sk.
egyházügyi főelőadó.